

ZINI SAVAS TIESĪBAS

Informācijas brošūra, kurā aprakstītas jūsu tiesības,
strādājot Amerikas Savienotajās Valstīs.

Nacionālais cilvēku tirdzniecības palīdzības
tālrunis **1-888-373-7888** (ASV teritorijā)

ZINI SAVAS TIESĪBAS

Esam pārliecināti, ka uzturēšanās Amerikas Savienotajās Valstīs jums būs noderīga. Ja atgadsies kas sliktas, jums ir tiesības saņemt palīdzību!

Jums ir tiesības:

- Saņemt godīgu samaksu
- Nepieļaut, ka jūs diskriminē
- Nepakļauties seksuāla rakstura uzmanības izpausmēm un seksuālai izmantošanai
- Strādāt veselīgā un drošā darba vietā
- Saņemt palīdzību no arodbiedrībām un organizācijām, kas specializējas imigrācijas un darba tiesībās
- Pamest darba vietu, ja darba vide ir nelabvēlīga

**JA ESAT ĻAUNPRĀTĪGI IZMANTOTS(-A), SAZINIETIES AR VALSTS
CĪLVĒKU TIRDZNIECĪBAS PALĪDZĪBAS TĀLRUNI 1-888-373-7888 (ASV),
SŪTIET ZIŅU AR TEKSTU "HELP" UZ 233733 (ASV) VAI E-PASTU UZ ADRESI
NHTRC@POLARISPROJECT.ORG.**

**APMĀCĪTI SPECIĀLISTI VIENMĒR IR PIEEJAMI, LAI PALĪDZĒTU VAIRĀK NEKĀ
200 VALODĀS. JUMS NAV NEPIECIEŠAMS NORĀDĪT SAVU VĀRDU UN SEVI
IDENTIFICĒT. VAIRĀK UZZINIET VIETNĒ
WWW.TRAFFICKINGRESOURCECENTER.ORG.**

Ja jums draud tiešas briesmas, zvaniet policijai pa tālruni 911 (ASV). Informējiet par ārkārtas situāciju, savu atrašanās vietu un tālruna numuru, no kura zvanāt. Lūdziet tulka palīdzību, ja nerunājat angliki. Kad ierodas policija, pastāstiet par pieredzētajām nelikumīgajām darbībām un parādiet viņiem šo brošūru.

Ja esat ieguvis(-usi) A-3, G-5, H, J, NATO-7 vai B-1 mājstrādnieka neimigrācijas vīzu, šī brošūra jums tiks iedota intervijas laikā kopā ar vīzu. Pirms vīzas izsniegšanas konsulārajai amatpersonai ir jāpārliecinās, ka esat saņēmis(-usi), izlasījis(-usi) un sapratis(-usi) šīs brošūras saturu. Ja neesat, konsulārajai amatpersonai ir jāizsniedz informatīvā brošūra un jāpaskaidro jums tās saturs. Turklāt konsulārajai amatpersonai ir jāatbild uz visiem jūsu jautājumiem par brošūrā sniegto informāciju.

JŪSU TIESĪBAS NAV ATKARĪGAS NO VĪZAS STATUSA

Ja uzskatāt, ka jūsu tiesības ir pārkāptas, ziņojiet par to valsts iestādei, arodbiedrībai, nevalstiskajai organizācijai vai citai organizācijai, kas var jums palīdzēt. Ja jūs nerunājat angliki, palūdziet tulka palīdzību.

1. Jums ir tiesības saņemt godīgu samaksu

- Jums ir tiesības saņemt samaksu par visu paveikto darbu.
- Vairumā darbavietu jums ir tiesības saņemt ne mazāk kā federālā likumā noteikto minimālo algu. Aktuālo federālā likumā noteikto minimālo algu varat apskatīt vietnē www.dol.gov/whd/minimumwage.htm.
- Jums ir tiesības saņemt vairāk par federālā likumā noteikto minimālo algu, ja:
  - strādājat štatā, pilsētā vai apgabalā, kurā noteikta augstāka minimālā alga.
  - darba līgums/vīzu programma nosaka augstāku samaksu.
- Jums ir tiesības uz virsstundu samaksu pusotras stundas likmes apmērā par katru nostrādāto stundu, kas pārsniedz 40 stundas nedēļā. Piemēram, ja jūsu parastā algas likme ir 10 ASV dolāri stundā, jūsu darba devējam būtu jāmaksā jums 15 ASV dolāri par katru stundu, ko strādājat vairāk par 40 stundām vienā nedēļā.
- Ja darba devējs ietur naudu no jūsu algas, to sauc par ieturējumu. Jūsu darba devējam ir skaidri jāformulē katrs veiktais ieturējums.
- Ieturējumi var būt nelikumīgi, ja pēc ieturējuma jums paliek mazāk par likumā noteikto minimālo algas likmi. Parasti darba devējs nedrīkst ieturēt maksu par darba apģērbu, drošības aprīkojumu, nepieciešamajiem instrumentiem, piederumiem, aprīkojumu vai personāla atlasi. Atkarībā no vīzas kategorijas, iespējamas apmaksātas mājokļa izmaksas.
- Likumīgi ir ieturējumi, kurus jūs pats(-i) izvēlaties, piemēram, veselības apdrošināšana, arodbiedrību nodevas vai algas avanss, kā arī ieturējumi, kas darba devējam jāveic pēc tiesas noteikta ieturējuma bērna uzturlīdzekļiem, alimentiem vai bankrota procedūras dēļ. Ar dažiem izņēmumiem, neimigrācijas vīzu turētāji, kas strādā ASV tiek aplikti ar federālajiem un valsts ienākuma un nodarbinātības nodokļiem. Jūs un jūsu darba devējs varat vienoties par ienākuma nodokļa ieturēšanu tieši no jūsu algas.

PADOMS: Dodoties uz ASV, ņemiet šo brošūru sev līdzi, tā var jums noderēt.

PADOMS: Atkarībā no uzturēšanās ilguma Amerikas Savienotajās Valstīs, jums, iespējams, būs nepieciešama veselības apdrošināšanas polise. Jūs varat pretendēt arī uz finansiālu palīdzību, lai samazinātu veselības apdrošināšanas izmaksas.

Parasti darba devējs nodarbinātības nodokļus, tostarp sociālās apdrošināšanas un medicīniskās aprūpes nodokļus, ietur tieši no jūsu algas.

2. Jums ir tiesības nepieļaut, ka tiek diskriminēts (-a)

- Darba devējs nav tiesīgs izturēties pret jums slikti vai atšķirīgi vecuma dēļ (ja jums ir 40 vai vairāk gadu), dzimuma, rases, nacionālās izcelsmes un etniskās piederības, ādas krāsas, reliģijas, ģimenes slimības vēstures vai invaliditātes dēļ.
- Jūsu darba devējam nav tiesību izturēties pret jums atšķirīgi, tāpēc ka esat sieviete, grūtniece, barojat ar krūti zīdaiņi vai jums ir iespējama grūtniecības iestāšanās.

3. Jums ir tiesības nepieļaut, ka jūs pakļauj seksuāla rakstura aizvainojumiem un seksuālai izmantošanai

- Jūsu darba devējam ir aizliegts jums seksuāli uzmākties. Jūsu darba devējam nav atļauts izteikt seksuāli aizvainojošus vai ar dzimumu saistītus komentārus.
- Darba devējam ir aizliegts jūs seksuāli izmantot, tostarp:
  - Pieprasīt veikt jebkādas seksuālas darbības;
  - Pieskarties jums seksuālā veidā;
  - Piespiest, maldināt vai šantažēt jūs, lai veiktu seksuālas darbības.

4. Jums ir tiesības uz drošu un veselīgu darba vidi

Kā darba ņēmējam Amerikas Savienotajās Valstīs jums ir tiesības uz drošu un veselīgu darba vidi, tostarp:

- **Medicīniskā palīdzība:** Jums ir tiesības informēt savu darba devēju par darbā iegūtām traumām un slimībām. Jūs varat saņemt medicīnisko palīdzību, ja darba laikā tiekat savainots(-a) vai saslimstat. Vairumā darba traumu vai slimību gadījumos darba devējam ir jānodrošina bezmaksas medicīniskā

PADOMS: Pirms došanās uz ASV, jautājiet padomu viesstrādnieku organizācijām vai bijušajiem viesstrādniekiem. Viņi var jums norādīt to personu vārdus vai organizācijas un tālruna numurus, ar ko sazināties, ja jums ir problēmas vai jautājumi, atrodoties Amerikas Savienotajās Valstīs.

palīdzība un daļa algas, ko nebija iespējams nopelnīt slimības dēļ. Jums, iespējams, būs jāiesniedz darbinieka kompensācijas prasība štatā, kurā strādājat.

- **Darba aizsarglīdzekļi:** Ja strādājat ar pesticīdiem vai bīstamām ķīmiskām vielām vai to tuvumā, darba devējam ir jāapmaksā un jānodrošina jums darbam nepieciešamie aizsardzības līdzekļi (piemēram, respirators vai cimdi).
- **Apmācības:** Jums ir tiesības saņemt informāciju un apmācības par iespējamiem riskiem un apdraudējumiem, kaitējuma novēršanas metodēm, drošības un veselības standartiem, kas attiecas uz jūsu darba vietu. Apmācībām jānotiek jums saprotamā valodā.
- **Mājoklis:** Ja jūsu darba devējs nodrošina mājokli, tam jābūt tīram un drošam. Ārpus darba laika, jums ir tiesības atstāt mājokli.
- **Higiēnas telpas:** Tualetēm jābūt tīrām un pieejamām. Jūsu darba devējam jānodrošina jums piekļuve tualetes telpām, kad tas nepieciešams.
- **Dzeramais ūdens:** Jums ir tiesības saņemt tīru dzeramo ūdeni.
- **Ziepes un tīrs ūdens:** Jums ir tiesības mazgāt rokas ar ziepēm un ūdeni, kad vien tas nepieciešams, īpaši pēc tam, kad esat strādājis(-usi) ar pesticīdiem/ķīmikālijām, tostarp ar dāržeņiem vai augļiem, kas apstrādāti ar pesticīdiem/ķīmikālijām.
- **Neatliekamā medicīniskā palīdzība:** Iespējams, ka jūsu izdevumus par neatliekamo medicīnisko palīdzību var apmaksāt, tāpēc pēc iespējas ātrāk ir jāpaziņo darba devējam par iegūto traumu vai saslimšanu, lai darba devējs varētu sagatavot un iesniegt nepieciešamos dokumentus. Atrodoties pie ārsta, klīnikā vai slimnīcā, pieprasiet dokumentu kopijas par jūsu slimību vai traumu.

Ja strādājat ar pesticīdiem vai bīstamām ķīmiskām vielām vai to tuvumā:

- Jums ir tiesības uzzināt informāciju, lai saprastu, ar kādām ķīmiskajām vielām strādājat, un jūsu darba devējam ir jānodrošina apmaksātas darba drošības apmācības par ķīmiskām vielām darba vidē.
- Jūsu darba devējam ir jāpaziņo, kur un kad tiek izsmidzināti pesticīdi, un kad ir droši atgriezties apstrādātajā zonā, lai izvairītos no iespējamā kaitējuma. Neatrodieties vietā, kur tiek izmantoti pesticīdi.

5. Tiesības saņemt atbalstu un palīdzību no arodbiedrības un organizācijām, kas specializējas imigrācijas un darba tiesībās.

- Izņemot atsevišķus gadījumus, jums ir tiesības apvienoties ar kolēģiem, lai lūgtu darba devējam palielināt jūsu algas vai uzlabot darba apstākļus. Lielākajai daļai darbinieku ir tiesības izveidot arodbiedrību, tajā iestāties un atbalstīt tās darbību.
- No darba brīvībā laikā varat apmeklēt publiskus pasākumus, akcijas un demonstrācijas, atbalstot prasību pēc augstākas algas vai labākiem darba apstākļiem darba vietā.
- Šīs tiesības jums ir neatkarīgi no jūsu imigrācijas statusa. Jūsu darba devējs nevar uzsākt nekādas sankcijas, ja cīnāties par savām tiesībām.

6. Tiesības atstāt darba vietu, ja tiekat ļaunprātīgi izmantots(-a) vai pakļauts(-a) briesmām:

- Ļaunprātīgas izmantošanas gadījumā svarīgākais ir parūpēties par savu drošību. Ja darba devējs pret jums izturas ļaunprātīgi, jums nav pienākuma palikt savā darba vietā.
- Lai gan jūsu vīzas statuss darba vietas uzteikšanas gadījumā vairs nebūs derīgs, jums var būt iespējams mainīt vīzas statusu vai darba vietu. Lai to izdarītu, iespējams, būs nepieciešams izbraukt no ASV. Pat, ja jūsu vīzas statuss vairs nebūs derīgs, jums tik un tā ir tiesības saņemt palīdzību pēc ļaunprātīgas izmantošanas darba vietā.
- Oficiālu sūdzību vai prasību tiesā pret darba devēju varat iesniegt, gan turpinot darba attiecības, gan pēc darba attiecību noslēgšanas. Jebkāda šajā sakarā pret jums vērstā darbība no darba devēja puses ir pretlikumīga.

PADOMS: Jūsu darba devēja, darbuzņēmēja vai darbā iekārtotāja juridiskās konsultācijas var būt neobjektīvas. Meklējiet padomu pie neatkarīga jurista.

PAPILDU TIESĪBAS NEIMIGRĀCIJAS VĪZAS TURĒTĀJIEM

Vīzas A-3, G-5, NATO-7 un B-1 mājstrādniekiem / mājkalpotājiem

- Darba devējam ir jāizniedz jums darba līgums, kas sagatavots atbilstoši ASV tiesību aktiem.
- Līgumā jānorāda darbiniekam izmaksājamā stundas tarifa likme. Stundas tarifa likmei ir jāatbilst vai jāpārsniedz minimālās algas stundas tarifa likme saskaņā ar ASV federālajiem, štata vai vietējiem tiesību aktiem.
- Darba devējam ir jāizsniedz līgums jums saprotamā valodā. Pārlicinieties, ka saprotat līguma nosacījumus. Neparakstiet dokumentu, ja nesaprotat, kas tajā rakstīts.

Papildu prasības mājstrādnieku / mājkalpotāju vīzu A-3, G-5 un NATO-7 turētājiem

Kā minimums, līgumā noteikti jāiekļauj šādi noteikumi:

- Darba devēja piekrišana ievērot ASV likumdošanu;
- Informācija par darba apmaksas biežumu un veidu, darba pienākumiem, noteikto nedēļas darba laiku, brīvdienām, slimības un atvaļinājuma dienām; un
- Darba devēja piekrišana nepieprasīt uzglabāšanai jūsu pasi, darba līgumu vai citu personīgo īpašumu.

H-2A pagaidu laukstrādnieku vīzas

- Jums nekad nav jāmaksā par darbinieku atlases pakalpojumiem.
- Darba līgums sagatavojams rakstveidā un jums saprotamā valodā. Tajā jābūt detalizētai informācijai par darba algu, darba līguma termiņu, darba laiku, pabalstiem (tostarp par transporta, mājokļa un ēdināšanas pabalstu vai ēdiena gatavošanas iespējām) un jebkādiem ieturējumiem no jūsu algas.
- Jums ir tiesības saņemt taisnīgu atalgojumu arī gadījumos, ja saņemat gabaldarba samaksu.
- Jūsu darba devējam ir jānodrošina vai jāapmaksā transports un dienas pabalsts nokļūšanai no jūsu izceļošanas vietas uz darba devēja norādīto darba vietu, vai arī jāatlīdzina izmaksas saprātīgās robežās, tiklīdz esat nostrādājis pusi no darba līgumā paredzētā laika. Izbeidzoties darba līgumā noteiktajam termiņam, darba devējam ir jānodrošina vai jāapmaksā ar atgriešanos saistītie transporta izdevumi un dienas pabalsts, lai varat atgriezties valstī vai vietā, no kuras izbraucāt strādāt pie darba devēja.

Iespējams, ka jūsu darba devējam jāatlīdzina jūsu ceļošanas un vīzas izmaksas pirmajā darba nedēļā, ja līgumā paredzētā alga, atskaitot ieceļošanas izdevumus, ir mazāka par ASV noteikto minimālo algu. Darba devējam ir jānodrošina arī bezmaksas transports no darba devēja piešķirtā mājokļa uz darba vietu.

- Uz jūsu atalgojumu par darbu, kas veikts H2A vīzas statusā, neattiecas ASV sociālās apdrošināšanas un veselības aprūpes (*Medicare*) nodokļi.
- Parasti uz darba devējiem attiecas prasība nodrošināt jūs ar tādu kopējo darba stundu skaitu, kas nav mazāk kā 3/4 no darba līgumā noteiktā darba dienu skaita.

H-2B pagaidu darba vīzas, nozarēs, kas nav saistītas ar lauksaimniecību

- Jums nekad nav jāmaksā par darbinieku atlases pakalpojumiem.
- Darba līgums sagatavojams rakstveidā un jums saprotamā valodā. Tajā jābūt detalizētai informācijai par darba algu, darba līguma termiņu, darba laiku, pabalstiem (tostarp par transporta, mājokļa un ēdināšanas pabalstu vai ēdiena gatavošanas iespējām) un jebkādiem ieturējumiem no jūsu algas.
- Parasti uz darba devējiem attiecas prasība nodrošināt jūs ar tādu kopējo darba stundu skaitu, kas nav mazāk kā 3/4 no darba dienu skaita 12 nedēļu periodā.
- Jums ir tiesības saņemt taisnīgu atalgojumu arī gadījumos, ja saņemat gabaldarba samaksu.
- Jūsu darba devējam ir jānodrošina vai jāatmaksā transporta un uzturēšanās izdevumi, kas radušies, lai Jūs ierastos darba vietā, līdz brīdim, kad nostrādāta puse no līgumā paredzētā perioda. Turklāt darba devējam ir jāsedz jūsu mājupceļošanas transporta izdevumi, tai skaitā uzturēšanās izdevumi, ja ir beidzies darba līgumā noteiktais laiks vai darba devējs kāda iemesla dēļ to izbeidz pirms paredzētā nodarbinātības perioda beigām. Iespējams, ka jūsu darba devējam jāatlīdzina jūsu ceļošanas un vīzas izmaksas pirmajā darba nedēļā, ja līgumā paredzētā alga, atskaitot ieceļošanas izdevumus, ir mazāka par ASV noteikto minimālo algu.

J-1 Apmaiņas programmu dalībnieku vīzas

- Jūsu apstiprinātajā dokumentā DS-2019 ir precīzi norādīti jūsu programmas darbības datumi, apmaiņas kategorija, sponsora nosaukums un vieta, kurā paredzēta jūsu apmaiņas programmas norise.
- Jūsu sponsora pienākums ir rūpīgi izskaidrot visas ar jūsu apmaiņas programmu saistītās izmaksas, nosacījumus un ierobežojumus.

PADOMS: Jūsu darba devējam ir jāmaksā jums savlaicīgi. Amerikas Savienotajās Valstīs ir ierasta prakse, ka darbiniekiem algu izmaksā reizi divās nedēļās.

Vasaras darbs un ceļošana / Summer Work Travel

- Ja jums nav darba piedāvājuma, jūsu sponsora pienākums ir palīdzēt jums atrast darba vietu, tiklīdz ierodaties Amerikas Savienotajās Valstīs.

Stažieris vai praktikants / Intern or Trainee

- Jūsu sponsoram ir jāintervē jūs klātienē, pa tālruni vai attālināti, izmantojot tīmekļa kameru.
- Jūsu sponsoram ir jāizsniedz stažiera vai praktikanta nodarbināšanas plāns (DS-7002), kas ietver rakstisku informāciju par visiem ienākumiem, ko saņemsiet, un programmas apmācības mērķu kopsavilkumu. Minimālais darba laiks ir vismaz 32 stundas nedēļā.
- Sponsoram ir jā sagatavo jums rakstiska informācija par izmaksām un nodevām, kas jums būs jāmaksā, kā arī ikdienas izdevumu aprēķins Amerikas Savienotajās Valstīs.
- Jūsu sponsoram ir jāpārlicinās, ka jums ir medicīniskā apdrošināšana, bet sponsoram nav jākompensē vai jāsedz ar to saistītie izdevumi.

Auklīšu programma / Au Pair

- Jūsu viesģimenei ir jānodrošina jums iespēja pieteikties un apmeklēt nodarbības izglītības iestādē, kas paredzēta personām, ka ieguvušas vidusskolas izglītību, kā arī jāsedz nodarbību maksa līdz 500 ASV dolāru apmērā.
- Jūs nevar nodarbināt vairāk par 10 stundām dienā vai 45 stundām nedēļā.
- Jūsu sponsorējošās organizācijas pārstāvim regulāri jāsazinās ar jums un ar jūsu viesģimeni.

PADOMS: Pirms ceļojuma nokopējiet visus svarīgos dokumentus divos eksemplāros, it īpaši tas attiecas uz jūsu pasi un ASV vīzu, darba līgumu un jebkuru citu personu apliecinošu dokumentu. Vienu kopiju komplektu nododiet kādam, kuram uzticaties savā valstī, bet otru komplektu paņemiet līdzi.

“M” nozīmē, ka Jūs varat ieeļot ASV vairākkārtīgi. Ja uzdrukāts cipars, tas norāda, cik reizi jūs varat pieteikties ieeļošānai valstī.

“R” nozīmē pilsoņa pase. “Class” / klasifikācija vai vīzas veids.

“Expiration date” / beigu termiņš ir pēdējā diena, kad varat izmantot vīzu, lai ieeļotu ASV. Šis datums nenorāda, cik ilgi atļauts uzturēties ASV.

“Annotation” / anotācija var iekļaut papildu informāciju par jūsu vīzu. Piemēram, studenta vīzā tiks norādīts uzskaites sistēmā SEVIS piešķirtais numurs un mācību iestādes nosaukums.

PADOMS: Pēc ierašanās Amerikas Savienotajās Valstīs, glabājiet savu pasi un citus ceļošanas dokumentus drošā vietā, kur varat tiem piekļūt jebkurā laikā. Darba devējam nav tiesību paņemt glabāšanā jūsu pasi.

CILVĒKU TIRDZNIECĪBA

Cilvēku tirdzniecības upuriem ir tiesības saņemt aizsardzību un pakalpojumus, kā arī viņiem var būt iespējams saņemt dažādus sociālos pabalstus. Cilvēku tirdzniecība ir noziegums, kas pakļauj seksuālai izmantošanai nepilngadīgas personas un pieaugušos, pielietojot spēku, maldināšanu vai piespiešanu, kā arī pakļauj iedzīvotājus piespiedu darba izmantošanai. Personas, kas nodarbojas ar šāda veida ekspluatāciju, kā piemēram, darbaspēka tirgotājus, sutenerus un seksa pakalpojumu pircējus, var saukt pie atbildības saskaņā ar federālajiem un štatu likumiem, kas paredz sodus par cilvēku tirdzniecību. Darbaspēka tirgotājus un seksuāla rakstura pakalpojumu tirgotājus var saukt pie kriminālatbildības, un ir iespējama arī civiltiesiskā atbildība. Turpinājumā norādītas dažas pazīmes, kuras var liecināt par cilvēku tirdzniecību.

Draudi un iebiedēšana

Cilvēku tirgotāji un personas, kas viņiem palīdz, var izmantot draudus un citus iebiedēšanas veidus, lai panāktu, ka jūs un citi darbinieki baidās pamest iesāktu nodarbošanos. Piemēram:

- Sišana, fiziska vai seksuāla vardarbība;
- Piekaušanas, fiziskas vardarbības vai seksuālas vardarbības draudi;
- Personas piespiedu turēšana slēgtā telpā vai dažādu šķēršļu radišana, ja darbinieki vēlas atstāt darbavietu vai mājokli;
- Draudi nodarīt kaitējumu jums vai jūsu ģimenei, ja mēģināties aizbēgt, sūdzēties par sliktu izturēšanos, ziņot par situāciju valsts iestādēm vai meklēt palīdzību;
- Draudi, ka jūs var deportēt vai arestēt, ja meklēsiet palīdzību; vai
- Draudi vai kaitējums citiem darbiniekiem, kuri mēģinājuši aizbēgt, sūdzēties, ziņot par situāciju vai meklēt palīdzību, vai draudi, ka ikviens, kas mēģinās aizbēgt, tiks atrasts un atgādāts atpakaļ.

NEIMIGRĀCIJAS VĪZA

Neimigrācijas vīza ir ASV valdības izdots dokuments, kas ļauj personām, kuras ceļo uz Amerikas Savienotajām Valstīm, pieprasīt ieeļošanas atļauju noteiktam nolūkam, tostarp, lai strādātu, mācītos vai piedalītos kultūras apmaiņas programmā. Vīzai jāpiesakās ASV vēstniecībā vai konsulatā ārzemēs. Kad esat ieguvis(-usi) neimigrācijas vīzu, varat ceļot uz Amerikas Savienotajām Valstīm un uzrādīt to ASV Imigrācijas dienesta amatpersonai iebraukšanas punktā. Ja vīzas derīguma termiņš nav spēkā, pirms ceļošanas uz ASV ir jāsaņem jauna vīza.

Pēc tam, kad jums atļaus ieeļot Amerikas Savienotajās Valstīs, Imigrācijas dienesta amatpersona iespiedīs jūsu pasē zīmogu ar norādi par ierašanās datumu, vīzas veidu un termiņu, kad jums jāizbrauc no valsts (*admit until date*).

Lai jūsu uzturēšanās ASV būtu legāla un lai jūs nepārkāptu imigrācijas likumdošanu, jums jāizbrauc no Amerikas Savienotajām Valstīm līdz norādītajam datumam (*admit until date / I-94*), ja vien nevērsāties ASV Pilsonības un Imigrācijas dienestā ar iesniegumu par statusa pagarināšanu. Informāciju, kas norādīta formā I-94 (*admit until date*), varat pārbaudīt vietnē <https://i94.cbp.dhs.gov>.

Parādi

Cilvēku tirgotāji un personas, kas viņiem palīdz, var pieprasīt, lai jūs veiktu noteiktu darbu, piedāvātu pakalpojumus vai sniegtu seksuālus pakalpojumus (prostitūcija), lai atmaksātu parādu. Dažos gadījumos parādu mākslīgi rada un piestāda pats cilvēku tirgotājs. Likums neparedz, ka var izmantot parādsaistību esamību, lai piespiestu jūs turpināt strādāt, piedāvāt pakalpojumus vai komerciālas seksuālas darbības vai lai neļautu jums pamest uzsāktu nodarbošanos. Parādu situācijā cilvēku tirgotāji var manipulēt ar jums, lai panāktu, ka parāda apmaksa jums kļūst apgrūtinātāka, un lai jūs sāktu ticēt, ka jums jāturpina strādāt cilvēku tirgotāja labā līdz parāda dzēšanai. Šādas maniulācijas piemēri ir sekojoši:

- Tāda parāda piestādīšana, kuru ir grūti vai neiespējami apmaksāt saprātīgā termiņā un kas ir nesamērīgs ar paredzamo algu;
- Tāda parāda piestādīšana, kuram iepriekš neesat piekritis(-usi) vai kas ir lielāks par parādu, par kuru vienojāties;
- Atteikšanās izmantot jūsu ienākumus parāda apmaksai;
- Atteikšanās noteikt, cik ilgi jums jāturpina strādāt cilvēku tirgotāja labā, lai atmaksātu parādu;
- Parāda palielināšana, pievienojot tam maksu par transportu, mājokli, pārtiku un citus izdevumus, kam sākotnēji nebijāt piekritis(-usi);
- Parāda palielināšana, pievienojot tam izdevumus par naudas sodu dzēšanu un izmaksas, kas saistītas ar dažādu pārkāpumu kompensēšanu, vai par nepietiekamas peļņas gūšanu, par nepietiekamiem darba, pakalpojumu vai komerciālu seksuālu darbību rezultātiem.

Noteikumi un kontroles metodes

Cilvēku tirgotāji un personas, kas viņiem palīdz, var izmantot noteikumus un dažādus kontroles paņēmienus, lai jums un citiem būtu grūtāk sūdzēties, meklēt palīdzību vai aizbēgt. Piemēram:

- Noteikumi, kas neļauj atstāt darba vietu, vai stingri noteikumi par to, kur varat doties, kad nestrādājat;
- Noteikumi, kas aizliedz savas pasas, vīzas, dzimšanas apliecības vai citu personu apliecinošu dokumentu glabāšanu;
- Atteikšanās nodrošināt jūs ar atbilstošu pārtiku, miegu vai medicīnisko aprūpi;
- Ierobežojumi, aizliegumi un uzraudzīšana saziņas laikā ar ģimeni, citiem darbiniekiem, klientiem vai citām personām ārpus darba vietas, piemēram, juridisko vai sociālo dienestu darbiniekiem.

PADOMS: Detalizēti pierakstiet visus nepiemērotos komentārus un/vai darbības, ko jūsu darba devējs veic attiecībā uz jums, un pierakstiet visu liecinieku vārdus un tālrunu numurus.

Maldināšana un meli

Cilvēku tirgotāji un personas, kas viņiem palīdz, var izmantot maldināšanu un melus. Piemēram:

- Nepatiesi solījumi par darba veidu, darba laiku, darba vai dzīves apstākļiem un atalgojumu;
- Laba darba solījumi, kam seko pieprasījums strādāt ievērojami vairāk stundu sliktākos apstākļos vai mazāks atalgojums kā solīts;
- Laba darba solījumi, kam seko pieprasījums jums izpildīt cita veida darbu, pakalpojumus vai komerciālas seksuālas darbības; šādas situācijas piemērs varētu būt darba piedāvājums strādāt kā lektoram medmāsu skolā, bet realitātē jums būtu jāstrādā pansionātā, vai arī jums būtu darba piedāvājums strādāt par auklīti, bet realitātē jūs piepiestu nodarboties ar striptīza dejām vai prostitūciju;
- Sakot, ka jums nav tiesību;
- Sakot, ka jums neticēs vai ka jūs deportēs, ja mēģināsi meklēt palīdzību; vai
- Liekot jums melot, ja jums jautās par cilvēku tirgotāja identitāti.

Vai jūs deportēs, ja ziņosiet par likumpārkāpumiem?

Ir programmas, kas aizsargā personas, kas ziņo par ļaunprātīgu izmantošanu. Jums nevajag baidīties meklēt palīdzību pat tad, ja jums ir bažas, ka esat pārkāpis(-usi) imigrācijas likumu. Jums jākonsultējas ar tādu imigrācijas lietu advokātu, kurš nestrādā pie jūsu darba devēja.

Ja uzskatāt, ka esat cilvēku tirdzniecības vai cita smaga nozieguma, tostarp izvarošanas vai seksuālas vardarbības upuris, jums var būt tiesības uz citu neimigrācijas statusu, piemēram, "T" (cilvēku tirdzniecības upuri) vai "U" (cilvēku tirdzniecības vai citu smagu noziegumu upuri) statusu vai citu pagaidu uzturēšanās atļauju Amerikas Savienotajās Valstīs. Šis neimigrācijas klasifikācijas tika izveidotas, lai aizsargātu cietušās personas. Daudzi cilvēki Amerikas Savienotajās Valstīs nav pazīstami ar T vai U neimigrācijas statusu, un jums, iespējams, būs par to jāinformē personas, kas centīsies jums palīdzēt.

Kādi pakalpojumi ir pieejami cilvēku tirdzniecības upuriem?

Cilvēku tirdzniecības upuriem Amerikas Savienotajās Valstīs iespējams saņemt pabalstus, pakalpojumus un aizsargāta imigranta statusu atbilstoši ar federālajām vai štatu programmām. Daudzas organizācijas var palīdzēt jums saņemt šos pakalpojumus, tostarp medicīniskos/zobārstniecības pakalpojumus, garīgās veselības aprūpi, mājokli, juridisko palīdzību imigrācijas statusa iegūšanā un citos jautājumos, nodarbinātības lietās un sociālo pabalstu saņemšanā.

APMEKLĒJIET ŠĪS TĪMEKĻA VIETNES, LAI IEGŪTU PLAŠĀKU INFORMĀCIJU:

- Vīzas pieprasīšanas process un jūsu ASV vīza: usvisas.state.gov.
- Cilvēku tirdzniecība: www.state.gov/j/tip.
- J-1 vīzas apmaiņas programmu dalībniekiem: j1visa.state.gov.
- Vienlīdzība un jūsu tiesības nepieļaut diskrimināciju darbavietā jūsu rases, ādas krāsas, reliģijas, dzimuma (ieskaitot, ja esiet grūtniece), izcelsmes valsts, vecuma (ja jums ir 40 vai vairāk gadu), invaliditātes vai ģenētiskā informācijas dēļ, kā arī jūsu tiesības iesniegt sūdzību tiesā par diskrimināciju: www.eeoc.gov.
- Jūsu tiesības uz darba drošību vai, ja uzskatāt, ka jūsu darba vide nav droša, kā pieprasīt darba vietas parbaudi: www.osha.gov.
- Kā saņemt darba devēja neizmaksāto algu: webapps.dol.gov/wow.
- Jūsu tiesības uz godīgu samaksu, tostarp, kā iesniegt sūdzību saistībā ar darba algu: www.dol.gov/WHD/immigration.
- Jūsu tiesības nepieļaut diskrimināciju jūsu pilsonības dēļ un tiesības iesniegt sūdzību par diskrimināciju: www.justice.gov/crt/filing-charge.
- Jūsu tiesības apvienoties ar citiem darbiniekiem, lai panāktu augstāku atalgojumu vai labākus darba apstākļus, ieskaitot, kā iesniegt sūdzību: www.nlrb.gov.
- Jūsu tiesības, pienākumi un izņēmumi veselības apdrošināšanas jautājumos: localhelp.healthcare.gov (angļu valodā) un ayudalocal.cuidadodesalud.gov (spāņu valodā).

PADOMS. Ieteicams rakstiski reģistrēt visu savu darba laiku. Izveidojiet piezīmju grāmatiņu un pierakstiet visas dienas un stundas, kad strādājat, cik jums tika samaksāts, maksājuma saņemšanas datumus, visus ieturējumus, kas atskaitīti no jūsu algas, un šo atskaitījumu iemeslus.

NEDĒĻAS DARBA ŽURNĀLA PARAUGS

Darbinieks:		Darba vadītājs:	
Datums	Darbības	Stundas	Apmaksa
		Ierados: _____ Izgāju: _____ Kopā: _____	
		Ierados: _____ Izgāju: _____ Kopā: _____	

Šī brošūra izveidota saskaņā ar 2008. gada Viljama Vilberfosa vārdā nosauktā Cilvēku tirdzniecības upuru aizsardzības pasākumu atkārtotas piešķiršanas likuma 110-457 202. daļu (*William Wilberforce Trafficking Victims Protection Reauthorization Act of 2008, Public Law 110-457*).